

full dominical

Església de Menorca

Número 1889 - Any XXXVII - 19 agost 2018

75 anys de la coronació de la Mare de Déu del Toro

AL SERVICIO DE MONTE TORO

Queridos diocesanos:

En el Santuario de Monte Toro, desde sus mismos inicios, ha existido un grupo de religiosos o religiosas que estuvieron a su servicio, cuidando del culto a la Madre de Dios y atendiendo a los peregrinos y visitantes del Santuario. Es justo agradecer a todos ellos su labor, muchas veces oculta y callada.

Los primeros que vivieron en el Santuario fueron los religiosos mercedarios. Sólo cinco años después de la entrada de Alfonso III en Menorca (1287), ya está atestiguada la presencia de esta orden en la Iglesia designada como "Sancta Maria de Podio Osterno". Como señala Guillermo Pons, lo más probable es que "Podio Osterno" sea una latinización de "Puig del Toro".

Pero los mercedarios estuvieron poco tiempo en el Toro, porque en 1297, con el paso de Baleares al Rey Jaime II de Mallorca, perdieron sus posesiones y tuvieron que abandonar la isla. La leyenda del Toro, difundida en el siglo XVII, cuenta que fue un fraile mercedario el que encontró la imagen de la Virgen.

El Santuario pasó a ser atendido por el clero y jurados de la Universidad General de Menorca. Desde el siglo XIV hasta el XVI, el Toro contó con uno o varios clérigos encargados del Santuario y con una obrería, formada por un representante de cada universidad o municipio de la isla, que se cuidaba de fomentar la devoción y el culto a la Virgen del Toro.

En el año 1595 se instalaron los frailes agustinos como custodios del Santuario, los cuales durante dos siglos impulsaron a la vida del Santuario y a la devoción mariana. Sin embargo, los frailes tuvieron que abandonar el convento el 20 de agosto de 1835, tras la orden de excomunión dictada por el gobernador de Baleares.

De nuevo el Santuario fue atendido por el clero de la Diócesis. A comienzos del siglo XX, cuando fue adquirido por el

Obispado, se adaptaron los locales existentes y se ampliaron otros para que pudieran realizarse allí ejercicios espirituales.

En 1941 se instaló en el Toro una comunidad de ermitaños de la Congregación mallorquina de San Pablo y San Antonio, que durante más de 20 años estuvieron al cuidado del Santuario, con gran dedicación y empeño.

El relevo fue tomado por las Franciscanas Hijas de la Misericordia, que estuvieron en el Santuario desde 1969 hasta el presente año. Las franciscanas trabajaron incansablemente durante medio siglo. Nuestra gratitud a ellas es grande. Desde Monte Toro las franciscanas han orado por todos nosotros, poniendo ante la mirada misericordiosa de la Madre del Señor los anhelos, aflicciones y esperanzas de nuestro pueblo.

Este mismo mes de agosto comienza una nueva congregación en Monte Toro, las Hijas de la Sagrada Familia, que proceden de Colombia y que tienen un carácter contemplativo. Esperamos que ellas nos ayuden a incrementar el amor a la Virgen y que desde el Toro oren por esta Iglesia.

Mercedarios, agustinos, ermitaños, franciscanas, hijas de la Sagrada Familia y sacerdotes diocesanos han estado durante más de setecientos años al servicio del Santuario, fomentando el amor a Santa María. A todos debemos nuestro reconocimiento y gratitud. Para nuestra Iglesia ha sido un privilegio haber contado con ellos.

† Francesc, Obispo de Menorca

UNIVERSAL

20 líneas de acción del Instrumentum Laboris para el Sínodo de los jóvenes (2)

4. La pastoral vocacional no es "reclutar" sacerdotes

"Existe la necesidad de sentar las bases de una amplia 'pastoral vocacional juvenil' capaz de ser significativa para todos los jóvenes", sugiere el documento, después de ser consciente del "imaginario eclesial compartido" de que el discernimiento vocacional suele tener una "visión reductiva" que se dirige "exclusivamente al 'reclutamiento' de sacerdotes y religiosos".

5. Reflexionar sobre los "singles"

Resulta significativo y novedoso que el texto de la Santa Sede repare en aquellos jóvenes que "eligen permanecer solteros sin ninguna referencia a una consagración particular o al matrimonio". "Dado su aumento numérico en la Iglesia y en el mundo, es importante que el Sínodo reflexione sobre este tema", plantea.

6. Favorecer un acompañamiento abierto, no un guión escrito

El texto propone abordar "un acompañamiento auténtico" al joven que no presente la vocación "como un destino preestablecido, una tarea a realizar, un guión ya escrito, para ser aceptado", sino que parta de la idea de que "Dios toma en serio la libertad que le ha dado a los seres humanos y responder a su llamado es un compromiso que requiere trabajo, imaginación, audacia, voluntad de proceder".

7. Dar un verdadero protagonismo al joven

El documento guía del Sínodo se planta ante el "siempre lo hemos hecho así". Frente a ello, reclama un "verdadero protagonismo" del joven, que "determina un estilo pastoral y también una forma de organizarse y ser institucional, está en gran consonancia con la solicitud de autenticidad que los jóvenes dirigen a la Iglesia".

(De Vida Nueva)

la paraula
de Déu

Diumenge XX de Durant l'Any

Cicle B

Lectura del llibre dels Proverbis 9, 1-6
La saviesa ha construït el seu palau, hi ha posat set columnes. Prepara els seus aguiats i els seus vins i fa parar la seva taula. Després envia les serventes a cridar des dels punts que dominen la ciutat: "Que venguin els il·lustrats." I als qui no tenen enteniment, ella els diu: "Veniu a menjar el meu pa i a beure els meus vins. Deixau la vostra ignorància i viureu, i avançareu pel camí del coneixement."

Salm responsorial 33

R: Tastau i veureu com és de bo el Senyor.

Lectura de la carta de sant Pau als cristians d'Efes

5, 15-20

Germans, fixau-vos bé com viviu; no sigueu

com la gent que no sap el que es fa, sinó com gent de seny, mirant de treure bé del moment present, perquè els temps que vivim són dolents. No sigueu d'aquells que no fan cas de res: més tost mirau d'entendre què vol de vosaltres el Senyor. No begueu massa, que el vi duu a la disbauxa. Deixau que us umpli l'Esperit Sant. Exhortau-vos els uns als altres amb salms, himnes i càntics espirituals, cantau al Senyor en els vostres cors, donant sempre gràcies de tot a Déu Pare, en el nom de Jesucrist, el nostre Senyor.

Lectura de l'evangeli segons sant Joan

6, 51-58

En aquell temps Jesús digué als jueus: "Jo som el pa viu, baixat del cel. Qui menja aquest pa, viurà per sempre. Més encara: El pa que jo

donaré és la meva carn: perquè doni vida al món." Els jueus es posaren a discutir. Deien: "¿Com s'ho pot fer aquest, per donar-nos la seva carn per menjar?" Jesús els respongué: "Vos ho dic amb tota veritat: Si no menjau la carn del Fill de l'home i no beveu la seva sang, no podeu tenir vida en vosaltres. Qui menja la meva carn i beu la meva sang té vida eterna, i jo el ressuscitaré el darrer dia. Ben cert: la meva carn és un vertader menjar i la meva sang és una vertadera beguda. Qui menja la meva carn i beu la meva sang està en mi i jo en ell. A mi m'ha enviat el Pare que viu, i jo visc gràcies al Pare; igualment, els qui em mengen a mi viuran gràcies a mi. Aquest és el pa baixat del cel. No és com el que van menjar els vostres pares. Ells van morir, però els qui mengen aquest pa, viuran per sempre."

Lectura del libro de los Proverbios

9, 1-6

La sabiduría se ha hecho una casa, ha labrado siete columnas, ha sacrificado víctimas, ha mezclado el vino y ha preparado la mesa. Ha enviado a sus criados a anunciar en los puntos que dominan la ciudad: «Vengan aquí los inexpertos»; y a los faltos de juicio les dice: «Venid a comer de mi pan, a beber el vino que he mezclado; dejad la inexperiencia y viviréis, seguid el camino de la inteligencia».

Salmo responsorial 33

R: Gustad y ved qué bueno es el Señor.

Lectura de la carta del apóstol san Pablo a los Efesios

5, 15-20

Hermanos: Fijaos bien cómo andáis; no seáis insensatos, sino sensatos, aprovechando la ocasión, porque vienen días malos. Por eso, no estéis aturdidos, daos cuenta de lo que el Señor quiere. No os emborrachéis con vino, que lleva al libertinaje, sino dejaos llenar del Espíritu. Recitad entre vosotros salmos, himnos y cánticos inspirados; cantad y tocad con toda el alma para el Señor. Dad siempre gracias a Dios Padre por todo, en nombre de nuestro Señor Jesucristo.

Lectura del santo Evangelio según san Juan

6, 51-58

En aquel tiempo, dijo Jesús a la gente: «Yo soy el pan vivo que ha bajado del cielo; el que coma de este pan vivirá para siempre. Y el pan que yo daré es mi carne

para la vida del mundo». Disputaban los judíos entre sí: «¿Cómo puede este darnos a comer su carne?». Entonces Jesús les dijo: «En verdad, en verdad os digo: si no coméis la carne del Hijo del hombre y no bebéis su sangre, no tenéis vida en vosotros. El que come mi carne y bebe mi sangre tiene vida eterna, y yo lo resucitaré en el último día. Mi carne es verdadera comida, y mi sangre es verdadera bebida. El que come mi carne y bebe mi sangre habita en mí y yo en él. Como el Padre que vive me ha enviado, y yo vivo por el Padre, así, del mismo modo, el que me come vivirá por mí. Este es el pan que ha bajado del cielo: no como el de vuestros padres, que lo comieron y murieron; el que come este pan vivirá para siempre».

evangeli i vida

Qui menja d'aquest pa viurà per sempre

Francesc Triay

Cada diumenge estem convidats a seure a la Taula de Jesús, en que com ens diu Ell, a l'evangeli d'aquest diumenge, és per a nosaltres vertader menjar i beguda. Ens hem de demanar: quina és la nostra manera de participar-hi? ¿Ho fem de manera rutinària, sense preparar-nos degudament per rebre'l en nosaltres?

Menjar el Cos de Crist, suposa fer-nos una sola cosa amb Ell, assumir el seu missatge i treballar per fer-lo vida: "Qui menja la meva carn i beu la meva sang està en mi i jo en ell. A mi m'ha enviat el Pare que viu, i jo visc gràcies al Pare; igualment els qui em mengen a mi viuran gràcies a mi" (Jn 6, 56-57). Aquest viure gràcies a Crist ens ha de dur a fer realitat l'encàrrec que Ell ens fa: "Com el Pare m'ha enviat a mi, també jo us envio a vosaltres"

(Jn 20, 21). És fer vida el que ens deia el Papa en el fragment citat diumenge passat (cf E. G. 120).

Sovint es parla de la vida eterna com una realitat futura, però pels qui creiem en Jesús i participam de la seva Taula, aquesta vida ja ha començat: "Els qui mengen aquest pa viuran per sempre" Jn 6, 58). Així, doncs, no hem d'esperar al final per arribar a aquesta vida, ja la tenim ara, vivim-la en plenitud.

La trobada amb Crist a l'Eucaristia ens ha de dur al que ens diu el Papa Francesc: "La força del testimoniatge dels sants consisteix a viure les benaurances i el protocol del judici final. Són poques paraules, senzilles, però pràctiques i vàlides per a tothom, perquè el cristianisme és principalment per a ser practicat, i si és també objecte de reflexió, això tan sols és vàlid quan

ens ajuda a viure l'Evangeli en la vida quotidiana. Recomano vivament de rellegir sovint aquests grans textos bíblics (cf Mt 5, 1-12 i 25,31-46), recordar-los, pregar-hi, mirar de fer-los carn. Ens faran bé, ens faran genuïnament feliços" (G. E. 109).

Els corrents del nostre món no porten a aquest estil de vida, és el Senyor qui ens l'ofereix i ens dona força per a realitzar-lo. Viure l'estil de Jesús, en si mateix, ja és bona notícia, perquè és estimar, servir, viure pels altres, treballar la pau...

Jesús avui, una vegada més ens convida a seure a Taula amb Ell i ens diu: "Ben cert: la meva carn és un veritable menjar, i la meva sang és una veritable beguda" (Jn 6, 55), per això no sols ens convida a seure a Taula, sinó que se'ns dona com aliment.

Iconografia de Ntra. Sra. de El Toro (8)

En una Clínica de Mahón

Actualment en la parroquia de la Inmaculada Concepció se custodia i se venera una hermosa imatge de la Virgen de Monte Toro que primerament estava en la capella existent en la «Clínica Menorca», instituida en 1931 i en la que funcionava una «Escola de Enfermeres», dependent de la de Santa Madrona de Palma de Mallorca. La clínica estava situada en la carretera de San Luis en el edifici anomenat Villa Luisa.

Esta imatge, segurament se realitzà en un taller de Catalunya, es reproducció de la de Monte Toro, però no se tracta de una còpia, sinó que mostra una interpretació peculiar. El colorido del rostre de Maria i del cos

Guillermo Pons Pons

del nen té un to més moreno. El mantó i la túnica de la Virgen estan adornats amb unes dorades cenefes i estrelles. El calçat és negre com en la figura menorquina antiga. La aureola conté dotze estrelles. La Virgen no té la mà dreta sobre el pit, sinó que amb les dues mans sosté al nen Jesús. La figura del toro està situada a l'esquerra sobre el pedestal.

En esta clínica per als anys '50 una petita comunitat de religioses franciscanes estava atendent a les malalts i persones a qui se feien intervencions quirúrgiques. La presència de la imatge de Maria proporcionava ajuda i consell a les malalts i a les seves famílies.

DEVOCIÓ A LA MARE DE DÉU DEL CARME A MENORCA

A Maó, la gent de la mar va honorar a la seva patrona, la Verge del Carme, el passat 14 de juliol, on es va viure amb molt de fervor mentre solcava les aigües del port. L'Estació Naval va acollir la celebració marinera amb una eucaristia a la capella, presidida pel bisbe de Menorca, Francesc Conesa, i concelebrada per Mn. Joan Miquel Sastre i Mn. Manuel Redondo, rector militar de Balears.

El capvespre del dia de la festa, 16 de juliol, el bisbe Francesc presidí l'Eucaristia a la Parròquia del Carme, que fou concelebrada pels antics rectors de la comunitat i els rectors de les parròquies de la ciutat. El Bisbe a l'homília explicà l'origen d'aquesta advocació mariana a la muntanya del Carmel, al nord d'Israel i també

explicà l'origen de la parròquia de Maó.

La celebració a Fornells, tingué lloc el 16 de juliol. Va començar a les 7 de la tarda amb una missa en la parròquia de Sant Antoni Abat. El petit temple es va omplir al complet per l'Eucaristia. Mn. Miquel Romero, rector de Sant Antoni Abat, va tenir en la missa paraules per als refugiats que moren al mar i per als pescadors.

A Ciutadella la processó marinera de la festivitat es va celebrar el diumenge 22 de juliol amb un temps plaçid i amb molta participació. L'església de Sant Miquel va acollir la missa oficiada per Mn. Joan Camps, Consiliari del Centre Catequístic. Va assistir el comandant naval Guillem Coll i els representants de la confraria local, així com de les entitats nàutiques.

Maó

Fornells

Ciutadella

LECTURES DE LA MISSA DIÀRIA - Salms de la 4ª Setmana

Dg. 19, XX de Durant l'Any: Pr 9, 1-6 / Sal 33 / Ef 5, 15-20 / Jo 6, 51-58.

DI. 20, Sant Bernat, abat i doctor de l'Església (MO): Ez 24, 15-24 / Sal Dt 32 / Mt 19, 16-22.

Dt. 21, Sant Pius X, papa (MO): Ez 28, 1-10 / Sal Dt 32 / Mt 19, 23-30.

Dc. 22, Verge Maria Reina (MO): Ez 34, 1-11 / Sal 22 / Mt 20, 1-16a.

Dj. 23, Santa Rosa de Lima, verge (MLL): Ez 36, 23-28 / Sal 50 / Mt 22, 1-14.

Dv. 24, Sant Bartomeu, apòstol (F): Ap 21, 9b-14 / Sal 144 / Jo 1, 45-51.

Ds. 25, Sant Lluís de França (MLL): Ez 43, 1-7a / Sal 84 / Mt 23, 1-12.

Dg. 26, XXI de Durant l'Any: Js 24, 1-2a. 15-17. 18b / Sal 33 / Ef 5, 21-32 / Jo 6, 60-69.

Marc Martí Totxo: l'home i el seu temps (8)

LA REORGANITZACIÓ DE L'ESGLÉSIA INSULAR

Miquel Àngel Casasnovas

Com a paborde i vicari general, Marc Martí aplicà a Menorca les directrius tridentines referents a la disciplina del clergat, el control de la pràctica sacramental i la reforma litúrgica, que a les Illes implicà la substitució del missal mallorquí pel romà. Una fita important d'aquesta època va ser la implantació, a partir de l'any 1564, dels llibres sacramentals (baptismes, matrimonis, defuncions) que constitueixen una font històrica de primer ordre). Però la reforma eclesiàstica era un procés que només es podia realitzar a llarg termini i que, per suposat, havia d'aixecar resistències importants en el sector del clergat més refractari als canvis. Les visites pastorals dels bisbes de Mallorca o dels seus delegats -els visitadors- van tenir un paper molt important en la implantació dels decrets tridentins. Així, l'any 1568 el visitador Llorenç de Frontilles, en nom del bisbe Arnedo, ordenà que les parròquies duguessin un llibre de matrícula dels fidels que complissin amb el precepte pasqual (comunió i confessió) i que tinguessin una especial cura en conservar els llibres sacramentals. A més, ordenava que el clergat assistís a les explicacions doctrinals sobre els sacraments que havia d'impartir el pare lector del convent de Sant Francesc.

Marc Martí era el responsable de fer complir aquestes disposicions, sobretot a la parròquia de Ciutadella, la qual cosa li generà conflictes amb un sector del clergat que volia escapar-se de la nova disciplina eclesiàstica.

El bisbe Vich rebé denúncies per l'actuació autoritària del paborde. Contrariat, Marc Martí presentà la renúncia al càrrec, però el bisbe el confirmà l'any 1583 expressant, a més, que estava molt satisfet de la seva bona administració. Dos anys més tard, el 1585, Marc Martí tornà a Madrid cridat per la cort per resoldre davant del monarca temes tocants a l'Església de Menorca. Des del 1570 Felip II, que estava duent a terme l'erecció de nous bisbats (Santander, Valladolid, Solsona, Albarrasí, etc.) per implantar millor la reforma catòlica i el control eclesiàstic del territori, valorava la possibilitat de segregar Menorca del bisbat de Mallorca, però el projecte no qual·là, tot i que els intents continuaren l'any 1603, en temps de Felip III. Els menorquins haurien d'esperar encara dos segles per arribar a tenir un bisbat propi. Tanmateix, si el propòsit de Felip II hagués arribat a bon port, és molt possible que el nostre paborde hagués ocupat la mitra.

La tasca del paborde Martí també se va estendre a altres àmbits. Havent suprimit el sínode diocesà de Mallorca la festivitat de Sant Antoni, abat, com a festa de precepte, amb gran disgust dels menorquins, Marc Martí, actuant com a vicari general, decretà la seva restitució l'11 de gener de 1575. La reconstrucció material dels temples devastats per la invasió otomana de 1558 fou una altra de les seves principals preocupacions. En els anys immediats a la Desgràcia, la precarietat de mitjans només permeté fer les obres indispensables per reprendre el culte amb un mínim de dignitat. No seria fins a partir de 1575, quan la recuperació econòmica i demogràfica ja era més perceptible, quan es va poder afrontar el problema de manera més decidida. Així a Ciutadella es van anar reedificant les esglésies i convents (Sant Francesc, Santa Clara, el

Antiga capella de la comunió

Catedral de Menorca

Socors, que encara es trobava al seu antic emplaçament del port) que tan malmesos havien quedat. Les rendes de la pabordia, diversos donatius i llegats i el romanent dels diners del jubileu del rescat dels captius foren els fons invertits en la reparació del temple parroquial i d'altres esglésies de Ciutadella, així com per a la dotació de mobiliari i ornaments litúrgics. Les disposicions enregistrades en els llibres de visites pastorals ens informen de l'evolució de les obres i de les mancances que els visitadors ordenaven corregir. En realitat, l'església de Santa Maria no recuperaria la normalitat fins al tombant del segle XVI al XVII. Fou aleshores quan es van emprendre algunes obres d'envergadura, com ara la instal·lació d'un nou orgue (del qual es conserven les portes, amb pintures de l'artista mallorquí Joan Mas), la construcció d'una sagristia i d'una capella per a la reserva del Santíssim, rere l'absis. Aquesta capella, amb planta de creu grega irregular, amb els braços coberts per volta de canó i coronada per una cúpula sostinguda per petxines, és el primer exemple d'arquitectura renaixentista a la nostra illa.

Llibre sacramental del segle XVI
Arxiu Diocesà de Menorca

